

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Танасійчук Ю.М.

викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Збереження і зміцнення здоров'я студентів відповідно до модернізації

освітньої системи є однією з важливих умов підготовки професійно-компетентних, конкурентоспроможних і мобільних фахівців. Сучасні вимоги передбачають наявність у молодих фахівців не тільки ґрунтовних професійних знань, умінь і навичок, а й міцного здоров'я, високої розумової і фізичної працездатності.

Розвиток вищої школи в сучасних умовах супроводжується безперервним зростанням різнобічної інформації, широким використанням в навчальному процесі технічних засобів навчання та комп'ютерних технологій. В умовах, коли об'єм інформації зростає високими темпами, загальна інформатизація відбивається на житті суспільства в цілому і на студентському житті зокрема. Тому сучасному студентові необхідно постійно вдосконалювати навички застосування електронних джерел інформації. Ця робота досить клопітка і вимагає великої кількості часу. Причому, особливо важливим є той факт, що вивченням електронних видань кожен студент може займатися в позааудиторний час. З цієї причини багатьом з них не вистачає часу для повноцінного сну і відпочинку. [5]

Освітній процес у закладах вищої освіти характеризується прагненням до вдосконалення навчальних занять, творчого пошуку і впровадження авторських програм і нових педагогічних технологій і моделей, однак можна відзначити відсутність контролю змін в стані здоров'я студентів. Це ще одна важлива проблема, пов'язана з погіршенням здоров'я студентів, яка викликана інформаційним перевантаженням і несприятливим впливом гіподинамії через нестачу часу, а в більшості випадків, через небажання знайти час на заняття фізичними вправами і спортом.[8]

У зв'язку з цим актуалізується пошук ефективних навчальних технологій, в яких збереження здоров'я студентів є ключовим завданням

освітнього процесу. Цьому сприяє «Національна доктрина розвитку освіти» пріоритетним завданням якої є виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих, як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності.

Стратегія і тактика здоров'язбереження в освіті набула нового сенсу з розвитком уявлень щодо використання здоров'язберігальних технологій. Наприкінці ХХ сторіччя розповсюдження поняття «здоров'язберігальні технології» стало відповіддю на технологізацію процесу навчання, яка захопила педагогічні системи розвинених країн світу, та змінила валеологічну термінологію.[10]

Вирішенню проблеми здоров'язберігальних технологій присвячені роботи В.І. Бобрицької, А.Р. Вірабової, М.С. Гончаренко, В.П. Горащука, О.М. Іонової, Ю.С. Лук'янової та ін. Дослідження колективу авторівз проблеми формування здоров'язберігаючого освітнього середовища із використанням здоров'язберігаючих освітніх технологій в навчально-виховному процесі (Антонова Л.Н., Борисова І.П., Науменко Ю. В., Севрук А.І., Вайнер Е.Н., Смірнов Н.К., Сонькін В.Д. , Серіков В.В., Вашлаєва Л.П., Петров О.В., Паніна Т.С та інші) свідчить про спроби науковців переглянути існуючу систему формування здоров'язберігального освітнього середовища, з'ясувати новий зміст, форми, методи реалізації даної проблеми в умовах сучасної освітньої реформи.

Стратегія і тактика здоров'язбереження в освіті набула нового значення з розвитком уявлень щодо використання здоров'язберігальних технологій. Наприкінці ХХ сторіччя розповсюдження поняття «здоров'язберігальні технології» стало відповіддю на технологізацію процесу навчання, яка захопила педагогічні системи розвинених країн світу.

На думку, І.А. Єрохіної поняття «здоров'язберігальні технології в освіті» включає сукупність форм, засобів і методів, спрямованих на досягнення оптимальних результатів у підтримці фізичного, психічного,

етичного й соціального благополуччя людини, у формуванні здорового способу життя.

О.І. Ковальова визначає «здоров'язберігальні технології в освіті» як засіб організації й послідовних дій у навчально-виховному процесі, реалізації освітніх програм на основі всебічного урахування особливостей індивідуального здоров'я учнів, особливостей їх вікового, психофізичного, духовно-етичного стану й розвитку.

У дослідженнях В.Ф. Базарного, Л.П. Баннікової, А.Р. Вірабової та інших як здоров'язберігальні технології визначаються медичні, гігієнічні та фізкультурно-оздоровчі заходи, які інколи зовсім не мають педагогічної складової.

Як зазначає О. Московченко [7], здоров'язберігальні технології – це сукупність наукових знань, засобів, методів і прийомів, що дають змогу оцінити функціональні та психофізіологічні параметри здоров'я індивіда; на основі оцінки параметрів здоров'я підібрати адекватне тренувальне навантаження, що сприяє підвищенню функціональних можливостей організму для переходу його на новий рівень функціонування для збереження й зміцнення творчого потенціалу, підвищення рівня працездатності та соціальної активності, розв'язання завдань спортивної підготовленості. [7]

Н. Соловйова стверджує що здоров'язберігаючі технології – це функціональна система організаційних способів управління навчально-пізнавальною та практичною діяльністю тих, хто навчається, яка науково й інструментально забезпечує збереження й зміцнення їхнього здоров'я. [9]

«Здоров'язберігальні технології умовно поділяються на дві великі групи – здоров'язберігаючі – ті, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі, та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог), відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям дитини; і

здоров'я формуючі технології, спрямовані на зміцнення фізичного здоров'я молоді, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я» [11].

Аналіз наукових і педагогічних джерел показує, що формування здорового способу життя є діяльністю педагога, яка спрямована на передачу соціально-культурного досвіду шляхом створення відповідної вікової, особистісної та психологічної характеристики умов, вимог, методів і методики навчання та виховання молодого покоління.[1,3,6]

Учитель фізичної культури, який включає учнів в фізкультурно-оздоровчу діяльність, повинен створити умови для освоєння ними досвіду через здійснення здоров'язберігальної діяльності в процесі шкільного навчання. Вирішує він це завдання педагогічними засобами і способами, організовуючи, керуючи діяльністю учнів по освоєнню різних форм культури, які використовуються в рамках самої фізичної культури [2, 4, 9].

Для ефективного впровадження в педагогічну практику майбутнього учителя фізичної культури ідей здорового способу життя необхідно вирішення трьох проблем:

1. зміна світогляду учителя фізичної культури, його ставлення до себе, свого життєвого досвіду в напрямку розуміння власних почуттів, переживань з позиції проблем здоров'язбереження;

2. зміна ставлення учителя фізичної культури до учнів. Педагог повинен сприймати учня таким, яким він є, і на цій основі намагатися зрозуміти, які його особливості, схильності, вміння та здібності, який можливий шлях їх розвитку;

3. зміна ставлення учителя фізичної культури до завдань навчального процесу педагогіки оздоровлення, яке передбачає не тільки досягнення дидактичних цілей, а й розвиток учнів з максимально збереженим здоров'ям.[2]

Здоров'язберігальна діяльність учителя фізичної культури - це спеціальним чином організований і контрольований вид його професійно-педагогічної діяльності, що має на меті збереження і розвиток здоров'я учнів

і реалізує такі методи, засоби і форми виховної та освітньої діяльності, які орієнтують учнів на здоровий спосіб життя через включення їх в практику виховання здоров'я.

Призначення здоров'язберігальної діяльності майбутнього учителя полягає в забезпеченні для учня можливості збереження здоров'я протягом усього періоду навчання в школі, формуванні у нього знань і умінь організації, забезпечення та здійснення здорового способу життя, навичок використання їх у самостійному житті. [6]

Функція здоров'язберігальної діяльності учителя виражається в меті, яка концептуально зорієнтована на виховання учня, здатного формувати, відтворювати і транслювати досвід здорового способу життя.

Початковим етапом для формування змісту здоров'язберігальної діяльності учителя фізичної культури є наукові положення про здоровий спосіб життя, про здоров'я, підходи і моделі формування здорового способу життя, системоутворюючим компонентом якого є цінність «здоров'я», яка надає ціннісну орієнтацію людини на ведення здорового способу життя. В даному випадку мова йде про наявність в учителя фізичної культури розуміння сутності та змісту понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», знань про підходи і моделі формування здорового способу життя, про засоби і методи фізичної культури. Своє наукове обґрунтування здоров'язберігальної діяльності учитель фізичної культури отримує на основі системи поглядів на процес виховання здоров'я учнів в єдності з їх орієнтацією на здоровий спосіб життя і принципів, на базі яких вона реалізується в діяльності учителя фізичної культури. [10]

Сучасні моделі сприяння збереженню, зміцненню та формуванню здоров'я через освіту, які пропонуються Всесвітньою організацією охорони здоров'я, є досить ефективними та можуть бути реалізованими тільки при наявності учителів, підготовлених до використання здоров'язберігальних технологій в професійній діяльності.

В сучасних умовах учителі фізичної культури повинні бути підготовлені до здоров'язберезувальної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах, володіти організаційно-педагогічними, психолого-педагогічними та навчально-виховними здоров'язберезувальними технологіями. Для забезпечення відповідного навчання в закладах вищої освіти необхідні: консолідація ресурсів змісту освіти в галузі фізичної культури, розвиток її здоров'язберезувальної спрямованості та удосконалення технологічної складової підготовки студентів до здоров'язберезувальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобрицька В. І. Теоретичні і методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. І. Бобрицька; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2006. – 40 с.

2. Воронін Д. Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів ВНЗ засобами фізичного виховання: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Д. Є. Воронін; Херсонський держ. ун-т. – Херсон, 2006. – 20 с.

3. Глагощук О. Г. Педагогічні умови вдосконалення культури зміцнення здоров'я студентів в системі фізичного виховання у вищому навчальному закладі: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. Г. Глагощук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 20 с.

4. Дудорова Л. Ю. Педагогічні умови формування потреби в здоровому способі життя майбутніх учителів у процесі фізичного виховання: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. Ю. Дудорова; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – 20 с.

5. Жара Г. І. Підготовка майбутніх учителів до формування в учнів валеологічних понять на засадах між предметних зв'язків шкільних природничих курсів: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Г. І. Жара; Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2009. – 20 с.

6. Калінчук Ф. М. Організаційно-педагогічні умови підготовки учителів природничих дисциплін до формування здорового способу життя у підлітків: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Ф. М. Калінчук; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. – Житомир, 2012. – 20 с.

7. Московченко О. Н. Оптимизация физических нагрузок на основе индивидуальной диагностики адаптивного состояния у занимающихся физической культурой и спортом (с применением компьютерных технологий) : автореф. дис. д-ра пед. наук / О. Н. Московченко. – М., 2008. – 62 с.

8. Остапенко Г. О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального освітнього середовища загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Г. О. Остапенко; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К., 2013. – 20 с.

9. Соловьева Н.И. Концепция здоровьесберегающей технологии в образовании и организационно методические подходы ее реализации / Н.И. Соловьева// ЭКО. – 2004. – №17. – С. 23 – 28.

10. Соколенко Л. С. Формування культури здорового способу життя студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Л. С. Соколенко; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2011. – 20 с.

11. Юнак А. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до впровадження здоров'язберігаючих технологій на уроках з лижної підготовки / А. Юнак // Гуманітарний вісник. - 2011. - 27. - С. 348-352.